

**Informační materiál určený pro předmět
„Základy společenských věd“**

Téma: partnerské vztahy, volba partnera a modely sociálního chování v intimních vztazích

Úvod

Následující text by měl přispět k přiblížení problematiky partnerského soužití, manželství a rodičovství v hodinách „Základů společenských věd“ na Gymnáziu Pardubice. Probíranou oblastí bude „Člověk a společnost“, téma (učivo), kterým jsou partnerské vztahy, volba partnera a modely sociálního chování v intimních vztazích. Kompetence, které by měl student získat, jsou: korektně a citlivě řešit problémy založené na mezilidských vztazích, orientace ve své osobnosti, emocích a potřebách.

Na gymnáziu, bylo provedeno dotazníkové šetření na téma „Postoje studentů Gymnázia Pardubice k otázkám manželství, partnerství a rodičovství“. Dotazníky byly rozdány 185 studentům ve třídách vyšších ročníků gymnázia. Pět dotazníků nebylo použito pro zpracování výsledků z důvodu jejich neúplného vyplnění. Z celkového počtu použitelných dotazníků vyplnilo dotazník 115 studentek a 65 studentů. Na základě těchto výsledků a v návaznosti na ŠVP bude výsledek šetření sloužit učitelům předmětu „Základy společenských věd“ 5. ročníku osmiletého studia, respektive 1. ročníku čtyřletého studia. Výsledek celého šetření rozvíjí téma (učivo), kterým jsou partnerské vztahy, volba partnera a modely sociálního chování v intimních vztazích a ukazuje, jak se staví žáci tohoto gymnázia k otázkám manželství, partnerství a rodičovství.

Vývoj partnerství a manželství

V předlistopadové době byla společnost nakloněna manželství a vytvářela vhodné podmínky pro založení rodiny a výchovu dětí. V této době byla sice společnost nakloněna manželství a podpoře mladým rodinám, ale, i přes veškerou podporu, byl nedostatek bytů. Z těchto důvodů byla nucena velká část mladých párů bydlet nějaký čas společně s rodiči. Za těchto podmínek vstupovalo do manželství 90% mužů a 96% žen, a to v poměrně mladém věku. V roce 1975 byl podle tabulek sňatečnosti věk prvního sňatku 23,2 let pro muže a 20,2 pro ženy.

Po listopadu 1989 se celá situace začala výrazně měnit. V první polovině 90. let docházelo k výraznému poklesu ročně uzavřených sňatků. V 80. letech byl počet ročně uzavřených sňatků okolo 80 000. Od roku 1991 se začal tento počet

postupně snižovat a od roku 1994 se udržuje přibližně okolo 50 000 sňatků meziročně. Snižování počtu sňatků lze přičítat neochotě mladých lidí vstupovat do manželství. (HAŠKOVÁ, RABUŠIC, 2008).

V našich podmínkách byla společnost a stát nakloněn uzavírání sňatků a podpoře mladým párům (finanční, bytová). Mladí lidé měli poměrně dobré podmínky pro to, aby vstupovali do manželství a zakládali rodinu. Na rozdíl od našeho modelu docházelo od 60. let minulého století v ostatních západoevropských zemích ke změnám, které se připisují tzv. druhému demografickému přechodu. V tomto období docházelo ke zvýšení počtu rozvodů a mladí lidé upřednostňovali partnerské soužití před manželstvím. Díky změnám v nově vznikající společnosti docházelo také ke změnám v demografickém chování. Rozvíjela se emancipace žen, individualismus, odmítání tradičních hodnot. Mladí lidé s vidinou zvýšení vlastní životní úrovně častěji využívali možnosti studia na středních a vysokých školách a preferovali pořízení vlastního bydlení. (FIALOVÁ, 2000).

V porovnání s vývojem, který probíhal od 60. let minulého století relativně pozvolně, v naší společnosti docházelo k těmto změnám relativně rychle. Podle dostupných statistik se v roce 2000 narodilo 19 792 dětí mimo manželství, což bylo 21,8 % z celkového počtu všech narozených dětí. V současné době se již tento počet více jak zdvojnásobil. Dle uvedených statistik je zřejmé, že se z celkového počtu narozených dětí v roce 2016 narodilo mimo manželství 54 733 dětí, tedy 48,6 %. Za posledních 27 let se počet dětí narozených mimo manželství zvýšil 6 krát. Z těchto údajů se dá předpokládat, že se stává novým trendem partnerské soužití (Demografická příručka - 2017).

V dotazníkovém šetření (KRAUS, 2006, s. 81) preferuje 70,5 % dotazovaných manželství před partnerským soužitím, dle následující tabulky:

Pohlaví /věk	16 let	17 let	18 let	19 let	Celkem
Muži	75,4	81,2	68,4	56,1	70,3
Ženy	84,5	77,9	66,6	51,2	70,7
Celkem	80,1	79,4	67,6	53,8	70,5

Tabulka číslo1: Dávání přednosti manželskému soužití před partnerským svazkem (v%), N=703 (KRAUS, 2006, s. 82)

Kraus (2006, s. 83) při dotazníkovém šetření sledoval postavení hodnoty „manželství“ (uzavření sňatku) v nabízené škále hodnot (viz Tabulka číslo 2).

Pořadí	Muži	Pořadí	Ženy
1	Zdraví	1	Zdraví
2	Místo	2	Vztah
3	Byt	3	Místo
4	Vztah	4	Vzdělání
5	Vzdělání	5	Byt
6	Cestování	6	Cestování
7-8	Auto	7	Sňatek
-	Jiné	8-10	Auto
9.	Sňatek	-	Chalupa
-	Chalupa	-	Postavení
11	Postavení	11	Jiné

Tabulka č. 2: Pořadí životních priorit podle pohlaví, N=1049 (KRAUS 2006, s. 83)

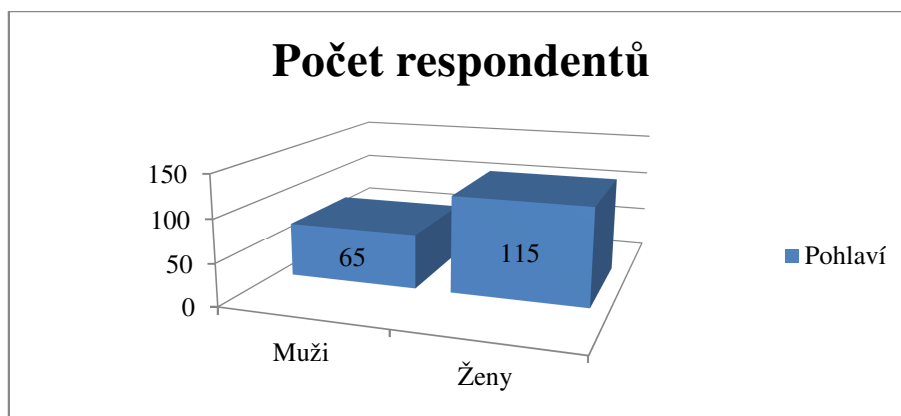
Další šetření (viz Tabulka číslo 3) ukazuje, že se posouvá hranice, kdy chtějí lidé vstupovat do manželství, respektive uzavřít sňatek. Nejvíce respondentů volilo pro uzavření manželství věk 25 let, a to 15,7 % (11,5 % mužů, 18,7 % žen).

Věk (let)	Muži %	Ženy %	Cekem %
Do 20	3,5	5,4	4,7
21	1,4	1,3	1,3
22	3,3	6,2	4,9
23	3,1	5,9	4,8
24	3,7	5,3	4,7
25	16,4	26,3	22,2
26	6,1	6,2	6,1
27	5,4	4,6	4,9
28	4,7	3,7	4,2
29	0,5	1,2	0,8
30 a více	11,3	3,3	6,5
Nikdy	9,4	6,3	7,7
Dosud neví	31,2	24,3	27,2
Celkem	100,0	100,0	100,0

Tabulka č. 3: Předpokládaný věk uzavření sňatku, N=1049 (KRAUS, 2006 s. 84)

Výsledky dotazníkového šetření na Gymnáziu Pardubice

Připravené dotazníky vyplnilo 185 studentů. Pět dotazníků bylo vyřazeno, neboť nebyly řádně vyplněny. Soubor tedy tvořilo 180 respondentů (viz Graf číslo 1).

Graf číslo 1

V následující tabulce (Tabulka číslo 4) je procentuální vyjádření jednotlivých věkových skupin vůči celkovému počtu respondentů v závislosti na pohlaví.

Pohlaví/věk	15		16		17		18		19		Celkem
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	
Muži	14	21	16	25	4	6	22	34	9	14	65
Ženy	11	11	19	16	30	26	33	28	22	19	115

Tabulka číslo 4

Z výsledků šetření vyplynulo, že studenti, kteří se účastnili dotazníkového šetření, vidí manželství jako smysluplné a převážně se shodují, že je pro ně manželství důležité, a to napříč všemi věkovými skupinami u obou pohlaví.

V případě možnosti volby prožít život sám, v partnerství či v manželství se opět většina dotázaných respondentů přiklání k možnosti prožít život v manželství. Z připravených možností, tedy prožít život v manželství, v partnerství nebo sám, odpovědělo 90 % všech dotázaných respondentek a 83 % respondentů, že chce prožít život v manželství.

Z výše uvedených údajů (Demografická příručka - 2017) je zřejmé, že se posouvá hranice vstupu do manželství. Z šetření na gymnáziu vyplývá, že 52 % zástupců mužského pohlaví a 75 % ženského pohlaví vidí jako nejvhodnější věk pro vstup do manželství mezi 26-30 lety.

Výsledky ukazují, že studenti spíše volí variantu mít v budoucnu děti. U respondentů mužského pohlaví, z celkového počtu všech dotázaných, byla tato hodnota 60 % u odpovědi „ano“ a 23 % „spíše ano“. U zástupců ženského pohlaví bylo 71 % odpovědí „ano“ a 14 % odpovědí „spíše ano“, což ukazuje, že většina respondentů je nakloněna k založení rodiny, respektive mít děti.

Z hlediska pohledu na priority, které přináší soužití v manželství, se studenti vyjadřují následovně. Nejvyšší prioritu, s ohledem na výhody manželství, má rodina, děti, rodinné zázemí a láska, následuje vhodné prostředí pro výchovu

dětí. Hodnota, která vyjadřuje volbu výhod manželství v založení rodiny a v něm i smysl života, klesla u 19 letých respondentů obou pohlaví, výrazněji pak u respondentů mužského pohlaví stejného věku. Společné finance nejsou faktorem, který by byl výraznou výhodou společného soužití v manželství. V celém věkovém spektru respondentů ženského pohlaví je důležitější láska s hodnotou 6,59 oproti respondentům mužského pohlaví s hodnotou 5,73. S vyšším věkem respondentů narůstá důvěra právních výhod v manželském svazku, i když opět s rozdílem mezi ženami a muži, kde je vyšší důvěra u žen. Velkou nevýhodou jsou pak právní „tahanice“ v případě rozvodu manželství, a také přílišná zodpovědnost.

V níže uvedené tabulce (Tabulka č. 5) je přehled životních priorit. Jak je vidět, nejvyšší prioritou je pro studenty pardubického gymnázia v první řadě zdraví, následuje vztah a zaměstnání. Zajímavé je, že sňatek, cestování a zábava jsou až na posledních místech životních priorit.

Pořadí	Muži	Pořadí	Ženy
1.	Zdraví	1.	Zdraví
2.	Vztah	2.	Vztah
3.	Zaměstnání	3.	Zaměstnání
4.	Kariéra	4.	Bydlení
5.	Bydlení	5.	Kariéra
6.	Zábava	6.	Cestování
7. - 8.	Cestování	7.	Zábava
-	Sňatek	8.	Sňatek

Tabulka číslo 5

Závěr

Z výsledků odpovědí šetření na uvedeném gymnáziu vyplývá, že mladí lidé jsou spíše nakloněni variantě manželského svazku před partnerstvím a s vyšším věkem se pravděpodobnost této volby zvyšuje. Z šetření také vyplynulo, že mladí lidé se spíše přiklánějí k možnosti uzavírání sňatku až ve vyšším věku, tedy mezi 26-30 lety. Mezi hlavní životní priority patří založení rodiny, v rodině vidí smysl svého života. Mezi základní priority svého budoucího života řadí zdraví a vztah.

Šetření ukazuje skutečnost, že se studenti z Gymnázia Pardubice přiklánějí spíše k variantě, že manželství je pro ně důležité a chtěli by prožít život v manželství. V případě možnosti volby odpovědi na otázku, zdali by dali přednost volnému svazku před manželstvím, se staví spíše negativně. Rozhodně plánují mít v budoucnu děti a spíše se přiklánějí k variantě založení rodiny až po vstupu do manželství. Jednou z jejich hlavních životních priorit je rodina a děti.

Literární zdroje:

HAŠKOVÁ, Hana a Ladislav RABUŠIC. *K nízké sňatečnosti v České republice*. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2008, (2), 33

FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. Studie. ISBN 80-85850-87-7.

KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-125-1.

Elektronické zdroje:

Demografická příručka - 2017 | ČSÚ [online]. 2017 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2017)